

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIĄ

--	--	--	--	--	--	--	--

dzień miesiąc rok

miejsce
na naklejkę
z kodem

EGZAMIN W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH *Naród bez państwa*

Informacje dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 15 stron. Ewentualny brak zgłoś nauczycielowi.
2. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
3. Wszystkie zadania rozwiązuje długopisem lub piórem.

4. Gdy przy zadaniu jest taki znak , to wybierz jedną odpowiedź i zamaluj wybrany kwadrat, np.:

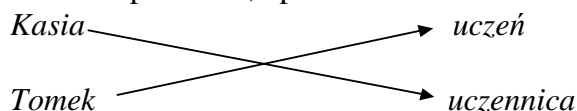
- A.
- B.
- C.
- D.

5. Staraj się nie popełniać błędów. Gdy się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zamaluj inną odpowiedź, np.:

- A.
- B.
- C.
- D.

6. Gdy przy zadaniu jest taki znak , to sam napisz odpowiedź w miejscu kreski. Pomyłki przekreślaj.

7. Gdy przy zadaniu jest taki znak , to połącz strzałkami dobre odpowiedzi, np.:

8. W arkuszu znajduje się miejsce na brudnopis. Możesz je wykorzystać, redagując odpowiedź. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

MAJ 2002

Czas pracy:
do 180 minut

Liczba punktów
do uzyskania: 50

Tekst I

Przeczytaj uważnie tekst.

Po III rozbiórce w 1795 roku ziemie polskie podzielono między Rosję, Prusy i Austrię. Wielu Polaków musiało wyjechać z kraju, aby uniknąć więzienia za walkę z zaborcami. Za granicą Polacy starali się zorganizować polskie wojsko. W 1797 roku Napoleon Bonaparte zgodził się na utworzenie we Włoszech Legionów Polskich. Dowódcą wojska został generał Jan Henryk Dąbrowski. Żołnierze często śpiewali pieśń, którą dla nich napisał Józef Wybicki:

Jan Henryk Dąbrowski

*„Jeszcze Polska nie umarła,
Kiedy my żyjemy,
Co nam obca moc wydarła,
Szablą odbijemy.”*

Józef Wybicki

Słowa tej pieśni dawały nadzieję na odzyskanie wolności. Polacy nie pogodzili się z utratą niepodległości. Dzisiaj ta pieśń - trochę zmieniona - jest hymnem państwowym Polski.

Słowniczek:

Legiony Polskie - wojsko polskie

generał - kieruje wojskiem

odzyskać wolność - mieć znowu wolność po latach niewoli

szabla - broń

hymn państwowy - pieśń śpiewana w czasie świąt państwowych

Na podstawie tekstu I wykonaj zadania 1., 2., 3., 4., 5. i 6.

Zadanie 1.

Ułóż wydarzenia w dobrej kolejności, zaczynając od najdawniejszego. Wpisz w cyfry od 1 do 6.

- Jan Henryk Dąbrowski został dowódcą Legionów Polskich.
- W 1795 r. ziemie polskie podzielono między Rosję, Prusy i Austrię.
- Wielu Polaków wyjechało z kraju.
- Żołnierze często śpiewali pieśń „Jeszcze Polska nie umarła...”.
- Dzisiaj ta pieśń jest hymnem państwowym Polski.
- Napoleon Bonaparte zgodził się na utworzenie we Włoszech Legionów Polskich.

Zadanie 2.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Autorem słów hymnu państwowego Polski jest:

- A. Jan Henryk Dąbrowski,
- B. Napoleon Bonaparte,
- C. Józef Wybicki,
- D. nieznany żołnierz z Legionów.

Zadanie 3.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Słowa pieśni znaczą, że:

- A. Polacy żyją i będą walczyć o wolność Polski.
- B. Polski nie ma i nigdy nie będzie.
- C. Polska jest wolna, a ludzie są szczęśliwi.
- D. Polska jest w niewoli, ale Polacy są zadowoleni.

Zadanie 4.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Wielu Polaków musiało wyjechać z kraju, aby:

- A. uniknąć więzienia za walkę o wolność,
- B. za granicą zarobić pieniądze,
- C. mieszkać z rodziną w innym państwie,
- D. uczyć się w szkołach za granicą.

Zadanie 5.

Odpowiedz całymi zdaniami na pytania.

1. Dlaczego żołnierze chętnie śpiewali pieśń „Jeszcze Polska nie umarła ...”?

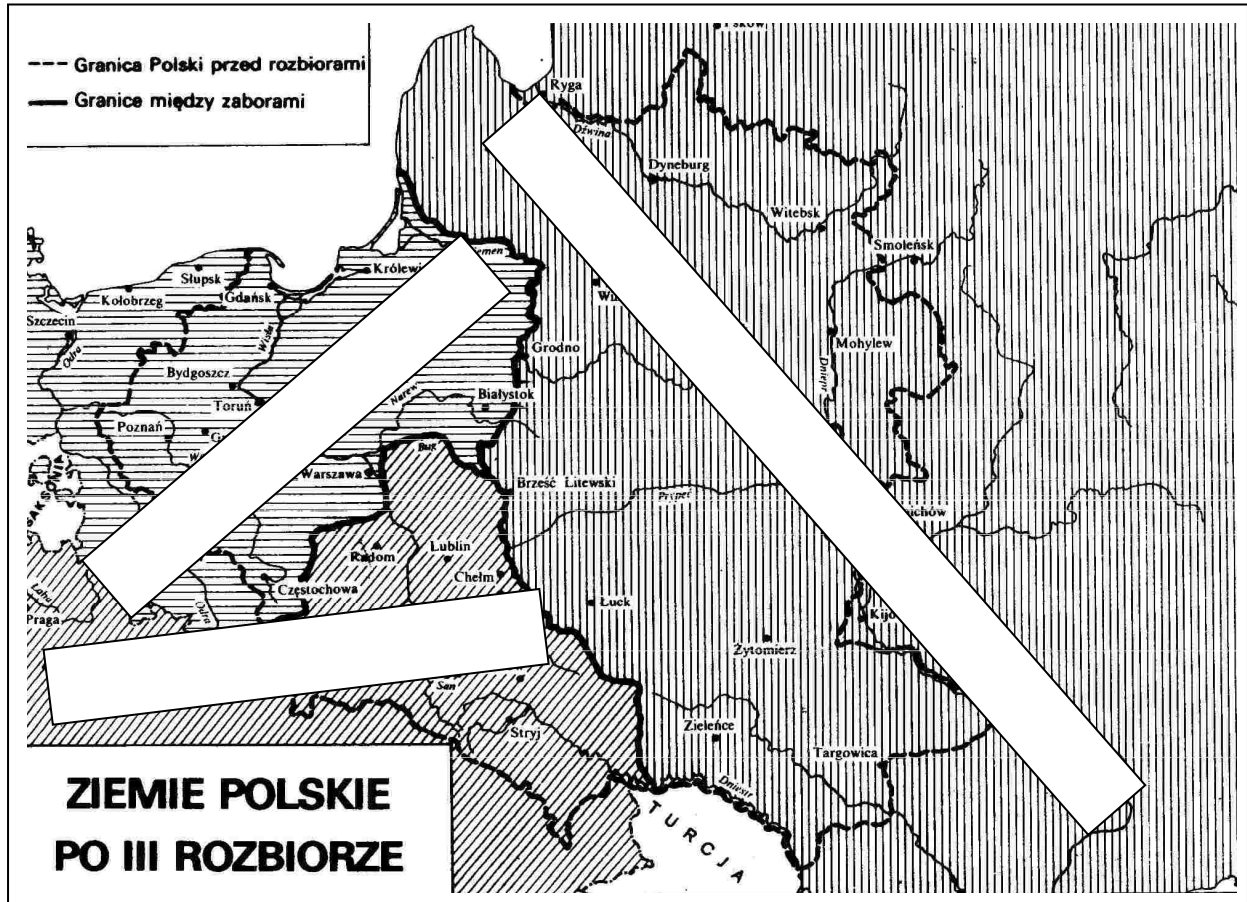
.....

2. Kiedy śpiewa się hymn państwowy?

.....

Obejrzyj dokładnie mapę.

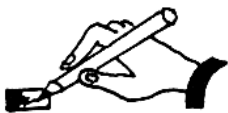
Zadanie 6.

Uzupełnij ramki na mapie.

Wpisz w ramki na mapie właściwe (dobre) nazwy państw, które podzieliły między siebie ziemie polskie.

Zadanie 7.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Naród to ludzie, którzy:

- A. mają określony kolor skóry, np. Indianie, Murzyni, Chińczycy,
- B. mają swój kraj, język, kulturę, godło, hymn, np. Polacy, Rosjanie, Niemcy,
- C. mieszkają w jakiejś części świata, np. Europejczycy, Afrykanie, Azjaci,
- D. wyznają jakąś religię, np. katolicy, protestanci, żydzi.

Zadanie 8.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Słowa: „*naród bez państwa*” znaczą, że:

- A. wszyscy Polacy musieli opuścić polskie ziemie,
- B. rządzą wyłącznie chłopcy i mieszczaństwo,
- C. w kraju nie było polskiej władzy (= króla ani sejmu),
- D. w Polsce zamknięto wszystkie szkoły.

Tekst II

Przeczytaj uważnie tekst.

Adam Mickiewicz urodził się na Litwie. „*W życiu Adama Mickiewicza wigilia Bożego Narodzenia była dniem szczególnie uroczystym. 24 grudnia obchodził swe urodziny i imieniny zarazem. Ostatnią w kraju lat dziecinnych wigilię (w 1823 r.) spędzał poeta w więzieniu wileńskim...*” Był tam uwięziony wraz z przyjaciółmi za działalność dla Polski. Wszystkie następne wigilie przeżył na emigracji. W Paryżu, kiedy tęsknił za ojczyzną, napisał największe swoje dzieło o życiu dawnych Polaków pt. „*Pan Tadeusz*”, które zaczyna się od słów:

Adam Mickiewicz

„*Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie. Ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie, Kto cię straci!*”.

Słowniczek:

Wilno - miasto na Litwie

emigracja - wyjazd z kraju na stałe

Na podstawie tekstu II wykonaj zadania 9., 10., 11 i 12.

Zadanie 9.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Słowa rozpoczynające „*Pana Tadeusza*” wyrażają:

- A. pochwałę zdrowia,
- B. tęsknotę za krajem ojczystym,
- C. zadowolenie z pobytu za granicą,
- D. spokój wigilii w domu rodzinnym.

Zadanie 10.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Słowa: „Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie” są:

- A. uosobieniem,
- B. zdrobnieniem,
- C. rymem,
- D. porównaniem.

Zadanie 11.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Emigracja to:

- A. wyjazd z ojczyzny na stałe,
- B. przyjazd do Polski wielu turystów,
- C. zwiedzanie nieznanymi krajów,
- D. handlowanie z wieloma krajami.

Zadanie 12.

Odpowiedz całymi zdaniami na pytania.

1. Dlaczego Adam Mickiewicz szczególnie uroczystie obchodził dzień 24 grudnia?

.....
.....

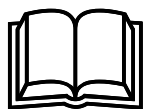
2. W którym roku Adam Mickiewicz spędzał wigilię w więzieniu?

.....
.....

3. Dlaczego Adam Mickiewicz napisał „Pana Tadeusza”?

.....
.....

Tekst III

Przeczytaj uważnie tekst.

Polacy chcieli wolnego kraju. Organizowali walkę – powstania narodowe. Największe z nich to powstanie listopadowe w 1830 r. i powstanie styczniowe w 1863 r. Nie udało się odzyskać wolności. O generale, który dzielnie walczył, nie poddał się i zginął w powstaniu listopadowym, Juliusz Słowacki napisał wiersz pt. „Sowiński w okopach Woli”.

Juliusz Słowacki

„ ... *nie oddam szpady,
Lecz się szpadą bronić będę,
.....
To ja jeszcze zginąć muszę
Za miłą moją ojczyznę”.*

Słowniczek:

szpada - broń

okopy - wykopane doły

Na podstawie tekstu III wykonaj zadania 13., 14. i 15.

Zadanie 13.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Generał Sowiński w czasie walki:

- A. nie poddał się i zginął,
- B. oddał swoją szpadę wrogowi,
- C. prosił wroga o litość,
- D. ukrył się przed wrogiem.

Zadanie 14.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

O generale Sowińskim można powiedzieć, że był:

- A. tchórzem,
- B. zdrajcą,
- C. oszustem,
- D. bohaterem.

Zadanie 15.

Uzupełnij zdania.

Polacy w 1830 r. rozpoczęli walkę przeciwko Rosji. Było to powstanie .....

W 1863 r. zaczęło się powstanie ..... Polakom nie udało się odzyskać

.....

Tekst IV

Przeczytaj uważnie tekst.

Po powstaniach w kraju nie wolno było mówić ani pisać o Polsce. Inaczej było na emigracji. We Francji i Anglii powstawały polskie drukarnie, księgarnie i biblioteki. Polskie książki i pisma potajemnie przywożono do kraju. Prace historyczne pisał Joachim Lelewel, polską muzykę komponował Fryderyk Chopin, literaturę tworzyli: Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki.

Słowniczek:

komponował - tworzył muzykę

potajemnie - w tajemnicy

twór-

Fryderyk Chopin

czość - praca artysty

Na podstawie tekstu IV wykonaj zadanie 16.

Zadanie 16.

Połącz nazwiska wielkich Polaków z ich twórczością.

Joachim Lelewel

poeta

Adam Mickiewicz

poeta

Fryderyk Chopin

historyk

Juliusz Słowacki

kompozytor

Tekst V

Przeczytaj uważnie tekst.

W drugiej połowie XIX wieku coraz częściej prześladowano Polaków. W szkołach uczniowie uczyli się w języku rosyjskim lub niemieckim. We Wrześni niedaleko Poznania „W dniach 10 i 13 maja 1901 roku pozostawiono w areszcie 36 uczniów i uczennic, otrzymaliśmy po 6 „łap” za to, że nie chcieliśmy ani jednym słówkiem odpowiadać w języku niemieckim”- tak opowiadała jedna z uczennic, która brała udział w tamtych wydarzeniach. W domach Polacy potajemnie czytali polskie książki, uczyli dzieci historii Polski, śpiewali polskie pieśni i rozmawiali po polsku, żeby nie zapomnieć mowy ojczystej.

Śłowniczek:
prześladować – dokuczać
6 „łap” – 6 razy bicie kijem po rękach
areszt – nie wolno iść ze szkoły do domu

Na podstawie tekstu V wykonaj zadania 17., 18., 19., 20. i 21.

Zadanie 17.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

W 1901 r. we Wrześni uczniowie byli bici, dlatego że:

- A. nie chcieli mówić w języku rosyjskim,
- B. nie chcieli odpowiadać po niemiecku,
- C. przeszkadzali na lekcji,
- D. spóźnili się na lekcje.

Zadanie 18.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Uczniowie nie odpowiadali na lekcji, ponieważ

- A. bali się, że dostaną złe stopnie,
- B. bali się niemieckich nauczycieli,
- C. bawili się i żartowali z nauczycieli,
- D. chcieli odpowiadać po polsku.

Zadanie 19.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Uczennica, która brała udział w wydarzeniach w 1901 roku, to

- A. ktoś, kto tylko słyszał o wydarzeniach,
- B. ktoś, kto był nieobecny na tych lekcjach,
- C. osoba, która przebywała na boisku szkolnym,
- D. świadek bicia uczniów w szkole we Wrześni.

Zadanie 20.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Tekst, który przedstawia wydarzenia prawdziwe, to:

- A. dokument,
- B. legenda,
- C. bajka,
- D. mit.

Zadanie 21.

Wpisz w miejsca ..... TAK lub NIE.

TAK lub NIE

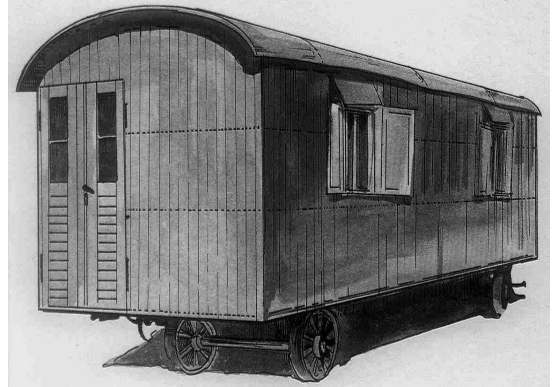
- Sytuacja polskich uczniów była trudna. ....
- Za mówienie na lekcjach po polsku były nagrody. ....
- W domach Polacy potajemnie czytali polskie książki. ....
- W polskich domach śpiewano niemieckie pieśni. ....
- Uczniowie z Wrześni byli dobrymi Polakami. ....

Tekst VI

Przeczytaj uważnie tekst.

Rząd pruski chciał, żeby na ziemiach polskich zamieszkało wielu Niemców i tworzyło tu kulturę niemiecką. Niemcy dostawali pożyczki na wykupienie od Polaków ziemi i budowę domów. Polak Michał Drzymała nie chciał opuścić swojej ziemi. Kiedy nie dostał zgody na budowę domu, to zamieszkał z rodziną w wozie cyrkowym. Był za to wiele razy karany i aresztowany.

Wóz Drzymały

Na podstawie tekstu VI wykonaj zadania 22. i 23.

Zadanie 22.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Michał Drzymała nie chciał opuścić swojej ziemi, ponieważ:

- A. bał się, że zostanie za to ukarany,
- B. chciał dostać pożyczkę na budowę domu,
- C. uważał, że ma prawo mieszkać na własnej ziemi,
- D. chciał pracować jako robotnik u Niemców.

Zadanie 23.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Zachowanie Michała Drzymały świadczy o tym, że:

- A. chciał, aby ludzie o nim dobrze mówili,
- B. lubił mieszkać w wozie cyrkowym,
- C. był dobrym Polakiem, bo bronił polskiej ziemi,
- D. nie chciał wybudować domu dla rodziny.

Tekst VII

Przeczytaj uważnie tekst.

Stańczyk żył w XVI wieku. Rozwieselał króla i jego gości. Często rozmawiał z królem Zygmuntem o przyszłości Polski, ponieważ troszczył się o losy kraju. W XIX wieku - w czasie kiedy Polska była pod zaborami - Jan Matejko ukazał na portrecie Stańczyka, któremu namalował swoją twarz. Stańczyk siedzi na królewskim tronie, na stole leży pismo o przegranej bitwie. Choć Stańczyk ma na sobie czerwony, wesoły strój i śmieszny czapkę, to jego twarz jest zamyślona i smutna.

Słowniczek:

strój - ubranie

portret - obraz osoby

Na podstawie tekstu VII i ilustracji wykonaj zadania 24., 25. i 26.

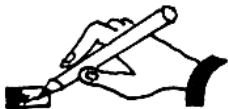

Obejrzyj ilustrację.

Jan Matejko, *Stańczyk*

Zadanie 24.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Stańczyk na obrazie ma twarz:

- A. kolegi malarza,
- B. króla Zygmunta,
- C. Michała Drzymały,
- D. Jana Matejki.

Zadanie 25.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Smutna twarz na portrecie „mówi” o tym, że Stańczyk myślał o:

- A. żartach, które chciał zrobić gościom,
- B. przegranej bitwie i przyszłości Polski,
- C. dobrym jedzeniu przy królewskim stole,
- D. wesołych zabawach w zamku królewskim.

Zadanie 26.

Zaznacz dobrą odpowiedź.

Czerwony kolor ubioru:

- A. budzi zainteresowanie, zwraca uwagę,
- B. jest obojętny dla widza,
- C. jest spokojny, niewidoczny,
- D. oznacza żałobę.

Zadanie 27.

Opisz swój wygląd.

Opis wyglądu

1. Jak masz na imię?

.....
.....

2. Ile masz lat?

.....
.....

3. Jakiego jesteś wzrostu?

.....
.....

4. Jaką masz twarz?

.....
.....

5. Jakiego koloru masz
oczy?

.....
.....

6. Jakie są twoje włosy?

.....
.....

7. Jak jesteś ubrany?
(Co masz na sobie?)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Brudnopis

A series of horizontal dashed lines for writing, spanning the width of the page.